

ANVISNINGAR FÖR SKÖTSEL AV EKONOMISKA ÄRENDEN FÖR EN MYNDIG HUVUDMAN

INNEHÅLL

1. Allmänt
  2. Åtgärder när intressebevakningen börjar, egendomsförteckning
  3. Egendomsförvaltning
  4. Årsredovisning och slutredovisning
  5. Bli delägare i dödsbo och få egendom under intressebevakningen
  6. Tillståndsärenden
  7. Förbud mot att skänka bort egendom
  8. När behövs en ställföreträdande intressebevakare och ställföreträdarens uppgift
  9. Intressebevakarens tystnadsplikt
  10. Skadeståndsansvar
  11. Intressebevakarens arvode och kostnadsersättning
  12. Lagstiftning
-

INTRESSEBEVAKARENS CHECKLISTA

1. ALLMÄNT

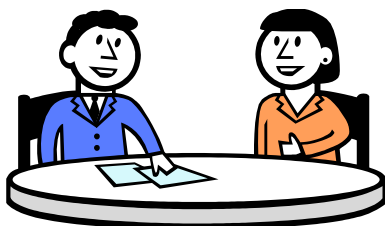
I denna anvisning finns information om viktiga frågor som berör en intressebevakares uppdrag. Anvisningen är allmänt hållen och ger inte nödvändigtvis lösningar på alla situationer. I oklara fall lönar det sig att kontakta magistraten.

Tidpunkten när intressebevakarens uppdrag inleds framgår av magistratens eller tingsrättens beslut. Intressebevakaren kan bli tvungen att reda ut också sådant som gjorts innan intressebevakningen började.

Intressebevakaren ska be om **huvudmannens åsikt** i frågor som huvudmannen själv förstår. Intressebevakaren ska också se till att huvudmannens vård, omvårdnad och rehabilitering har ordnats i enlighet med dennes behov och önskemål.

Intressebevakaren kan befrias från sitt uppdrag på egen begäran ([Ansökan om att skilja intressebevakaren från sitt uppdrag / byte av intressebevakare](#)). Magistraten kan vidta åtgärder för att byta ut intressebevakaren om denne inte sköter sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Intressebevakarens uppdrag upphör när huvudmannen avlider eller när intressebevakaren befrias från sitt uppdrag.

2. ÅTGÄRDER NÄR INTRESSEBEVAKNINGEN BÖRJAR, EGENDOMSFÖRTECKNING (Se också intressebevakarens checklista)

Intressebevakaren ska underrätta **banken och pensionsanstalterna** om att intressebevakningen börjar. I samband med att banken underrättas ska man också komma överens om vem som får använda huvudmannens konton. Normal praxis är att endast intressebevakaren har rätt att använda huvudmannens bankkonton. Betalningar koncentreras till ett av huvudmannens konton. Huvudmannen ska också ha tillgång ett separat **konto med dispositionsmedel som endast huvudmannen får använda**.

Egendomsförteckningen är en förteckning över huvudmannens tillgångar och skulder den dag när intressebevakarens uppdrag började. Egendomsförteckningen ska lämnas till magistraten inom tre månader (3 mån) från det att intressebevakarens uppdrag började.

I frågor som berör intressebevakarens uppdrag har denne rätt att få den information som huvudmannen själv skulle få. Intressebevakaren kan till exempel göra en ändring så att huvudmannens post kommer till intressebevakarens egen adress och öppna brev som är adresserade till huvudmannen om dessa gäller huvudmannens ekonomi. Intressebevakaren får emellertid inte öppna huvudmannens personliga brev.

3. EGENDOMSFÖRVALTNING

Intressebevakaren ska förvalta huvudmannens egendom så att egendomen och avkastningen av den används endast **till nytta för huvudmannen**. Huvudmannens egendom ska i första hand användas till att tillgodose huvudmannens personliga behov. Den egendom som huvudmannen inte behöver ska placeras på ett säkert sätt och så att den ger skälig avkastning.

Intressebevakaren ska se till att huvudmannen har **tillräckligt med dispositionsmedel**. Intressebevakaren ska dessutom ge huvudmannen sådan egendom som huvudmannen behöver för sitt personliga bruk.

4. ÅRSREDOVISNING OCH SLUTREDOVISNING

Magistraten övervakar intressebevakarens verksamhet bland annat med hjälp av [års- och slutredovisningen](#). Redovisningen lämnas till magistraten **årligen före den 31 mars**.

I årsredovisningen uppges huvudmannens tillgångar och skulder i början och slutet av redovisningsperioden samt periodens inkomster och utgifter. Till redovisningarna fogas **kontoutdrag och andra nödvändiga verifikat**.

I den allmänna översikten på redovisningsblanketten anger intressebevakaren bland annat de handlingar som vidtagits på huvudmannens vägnar samt väsentliga ändringar som har skett i behovet av dispositionsmedel.

Intressebevakaren ska lämna en [slutredovisning](#) till magistraten när uppdraget som intressebevakare upphör. Slutredovisningen lämnas **inom två månader (2 mån)** från det att uppdraget upphörde. Slutredovisningen motsvarar till sitt innehåll årsredovisningen och den omfattar den period som inte ingått i en årsredovisning.

Intressebevakaren ska bevara redovisningarna och tillhörande verifikat **så länge intressebevakningen pågår**. Skyldigheten att bevara redovisningarna fortsätter efter att intressebevakningen upphört i ytterligare **tre år** efter att magistraten har delgivit slutredovisningen. Därefter ska intressebevakaren överlämna materialet med anknytning till intressebevakningen till de personer som har rätt till materialet. Om ett yrkande på ersättning har lämnats för en intressebevakare överlämnas materialet först när ersättningsärendet har vunnit laga kraft.

5. BLI DELÄGARE I DÖDSBO OCH FÅ EGENDOM UNDER INTRESSEBEVAKNINGEN

När huvudmannen blir delägare i ett dödsbo ska intressebevakaren lämna en **kopia av bouppteckningen** till magistraten inom en månad efter att bouppteckningen gjorts. Intressebevakaren ska också meddela när huvudmannen i övrigt får ny egendom.

Intressebevakaren ska överväga vilka åtgärder som borde vidtas i dödsboet. Det kan till exempel ligga i huvudmannens intresse att avvitring och eller arvskifte förrättas i dödsboet. Ofta krävs [magistratens tillstånd](#) för att vidta åtgärder i dödsboet och en ojävig [ställföreträdare](#) för intressebevakaren måste väljas ([ansökan om förordande av ställföreträdare för intressebevakare](#), [samtycke till uppdrag som ställföreträdare](#)).

6. TILLSTÅNDSÄRENDE

För vilka åtgärder krävs magistratens tillstånd?

Intressebevakaren behöver magistratens tillstånd för olika rättshandlingar som är betydande för huvudmannen. Magistraten beviljar tillstånd för rättshandling som genomförs för huvudmannen eller godkänner en redan genomförd rättshandling i efterhand om rättshandlingen är i huvudmannens intresse. Det rekommenderas emellertid [att tillstånd söks i förväg](#). **Rättshandlingen binder inte huvudmannen om tillstånd inte beviljas.**

Tillstånd krävs till exempel för **försäljning och köp av bostad eller bostadsrätt** samt för **försäljning och köp av fastighet**. Tillstånd krävs också för att köpa eller sälja exempelvis ett egnahemshus på arrendetomt.

Tillstånd behövs dessutom för olika **rättshandlingar som berör dödsboet**, såsom att ingå avtal om avvitring, åtskiljande och/eller arvskifte utan skiftesman, att avstå från arv eller att överlåta en andel i dödsbo. Även [delvis avvitring och arvskifte](#), såsom fördelning av penningmedlen i dödsboet, kräver tillstånd.

Tillstånd krävs också för **pantsättning av huvudmannens egendom** och för att **uppta annat lån** än studielån med statsborgen. Intressebevakaren får inte heller utan magistratens tillstånd **låna ut pengar** för huvudmannens räkning. Det rekommenderas att tillstånd söks i förväg och magistraten förutsätter i regel att en säkerhet som godkänts av finansinstituten ställs för skulden.

Även **anskaffning av vissa placeringsobjekt** kräver tillstånd. Tillstånd behövs ändå inte för anskaffning av de vanligaste placeringsobjekten, såsom börsaktier eller placeringsfondandelar, om inte det är fråga om specialplaceringsfonder.

För **försäljning av skog** som huvudmannen äger krävs tillstånd. När det gäller huvudmannens skogsegendom är det möjligt att upprätta en [skogsvårdsplan](#) som magistraten kan godkänna som en partiell förvaltningsplan. Intressebevakaren behöver inte ett separat tillstånd av magistraten för försäljning av skog, om försäljningen sker i enlighet med den godkända skogsvårdsplanen.

Tillstånd krävs också när en tillståndspliktig rättshandling genomförs i ett dödsbos namn och huvudmannen är delägare i boet.

En förteckning över tillståndspliktiga rättshandlingar och nödvändiga bilagor finns på magistraternas [webbplats](#).

Ansökan om tillstånd

Tillstånd ska sökas hos den magistrat som övervakar intressebevakarens verksamhet. Om en rättshandling företas för flera sådana personers räkning som är föremål för intressebevakning, kan tillstånd för samtligas del sökas hos samma magistrat.

Om rättshandlingen som ska företas kräver att en ställföreträdande intressebevakare förordnas, ansöker denne om tillstånd för rättshandlingen.

Tillräcklig tid ska reserveras för handläggningen av tillståndsärendet. En bristfällig ansökan eller bilagor som saknas kan fördröja handläggningen av ansökan.

Tillstånd kan sökas på den [blankett](#) som finns på magistraternas webbplats. Ansökan om tillstånd kan också lämnas via [Magistraten på nätet](#).

Om huvudmannen förmår förstå sakens betydelse fogas dennes skriftliga åsikt om rättshandlingen till ansökan.

Magistratens ***tillståndsbeslut är avgiftsbelagda***. Avgifterna är huvudmannens utgifter. Om en tillståndspliktig rättshandling gäller ett dödsbo där huvudmannen är delägare, är tillståndsavgiften emellertid ***dödsboets utgift***. En sådan rättshandling kan gälla till exempel arvskitte eller försäljning av en fastighet som dödsboet äger.

7. FÖRBUD MOT ATT SKÄNKA BORT EGENDOM

Intressebevakaren får inte skänka bort egendom som tillhör huvudmannen.

Huvudmannen kan på eget initiativ ge gåvor och upprätta testamenten om sin egendom. Då ska intressebevakaren se till att ***huvudmannen har förstått sakens betydelse och att gåvorna inte äventyrar huvudmannens intresse***. I vissa fall kan ett aktuellt läkarutlåtande krävas för att utreda huvudmannens förmåga att förstå sakens betydelse.

8. NÄR BEHÖVS EN STÄLLFÖRETRÄDANDE INTRESSEBEVAKARE OCH STÄLLFÖRETRÄDARENS UPPGIFT

Intressebevakaren kan behöva en ställföreträdande intressebevakare i många olika situationer. Då kan magistraten förordna en ställföreträdande intressebevakare på intressebevakarens begäran. Vid behov kan också tingsrätten förordna en ställföreträdande intressebevakare.

Intressebevakaren behöver en ställföreträdande intressebevakare om *motparten i ärendet är intressebevakaren själv, intressebevakarens barn eller make eller någon som intressebevakaren företräder*. Om syskon har en gemensam intressebevakare får denne emellertid företräda syskonen vid arvskifte, om inte syskonens intressen är motstridiga på grund av yrkanden som har framställts vid skiftet eller andra omständigheter som har samband med skiftet. Exempelvis om ett dödsbo består av tre syskon och var och en av dem får 1/3 av penningmedlen i boet och det inte finns något annat att skifta, kan samma intressebevakare företräda dem alla.

Intressebevakaren behöver en ställföreträdare också om *motparten i ärendet* är

- intressebevakarens barns make eller intressebevakarens makes barn eller dennes make,
- intressebevakarens eller dennes makes barnbarn, syskon, förälder eller far- eller morförälder eller make till någon av dessa personer, eller
- intressebevakarens syskons barn eller förälders syskon.

Med makar avses äktamakar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden eller i något annat parförhållande i gemensamt hushåll. Med släktingar jämföras motsvarande halvsläktingar.

Intressebevakaren behöver också en ställföreträdare om *intressebevakarens och huvudmannens intressen i saken kan bli motstridiga i ärendet*.

Om intressebevakaren inte kan företräda huvudmannen i något ärende behövs en ställföreträdande intressebevakare oberoende av om den aktuella rättshandlingen förutsätter magistratens tillstånd.

Intressebevakaren kan behöva en ställföreträdare även i situationer där denne exempelvis *på grund av sjukdom eller annan lång frånvaro* inte har möjlighet att sköta sitt uppdrag.

Intressebevakaren lämnar en ansökan om förordnande av ställföreträdare till *magistraten eller domstolen*. Av magistratens eller domstolens beslut framgår vad ställföreträdarens uppgift är. Ställföreträdaren företräder huvudmannen i den uppgift för vilket han eller hon har förordnats. Ställföreträdaren ska samvetsgrant bevaka huvudmannens rättigheter och främja huvudmannens bästa.

Till ställföreträdande intressebevakare kan förordnas en allmän intressebevakare eller en privatperson som gett sitt samtycke och är såväl lämplig som ojävig för att verka som ställföreträdande intressebevakare. En person som själv är jävig för att företräda huvudmannen kan inte förordnas till en jävig intressebevakarens ställföreträdare.

En ställföreträdare som har till uppgift att förvalta egendom är skyldig att föra bok över huvudmannens tillgångar och skulder samt över vad som hänt under redovisningsperioden. En ställföreträdare som har förordnats för annat än egendomsförvaltning är skyldig att göra anteckningar som gör det möjligt att redogöra för de åtgärder som vidtagits med anledning av förordnandet.

Ställföreträdaren ska vid behov sörja för att ansöka om magistratens tillstånd för rättshandlingar som nämns i lagen om förmyndarverksamhet.

Exempel på situationer där en ställföreträdande intressebevakare behövs:

- Huvudmannens egendom ska säljas till intressebevakaren, intressebevakarens sambos barn eller ett bolag som intressebevakaren äger.
- Intressebevakaren och huvudmannen är delägare i samma dödsbo, där avsikten är att förrätta avvittring och arvskifte.
- Huvudmannen är delägare i ett dödsbo som äger en bil och avsikten är att sälja bilen till intressebevakarens syskon.
- Intressebevakaren har två huvudmän. Den ena huvudmannen har skadat den andra huvudmannens egendom och avsikten är att avtala om skadestånd.
- Om avsikten är att sälja egendom som intressebevakaren och huvudmannen äger tillsammans, kan intressebevakaren i allmänhet sälja egendomen på bådas vägnar. Om det av omständigheterna i ett fall framgår intressebevakarens och huvudmannens intresse i ärendet inte överensstämmer, behöver intressebevakaren en ställföreträdare. Det kan vara fallet exempelvis när huvudmannen har besittningsrätt till egendomen som ska säljas eller när egendomen är av särskilt känslvärde för huvudmannen men endast av ekonomisk betydelse för intressebevakaren.

9. INTRESSEBEVAKARENS TYSTNADSPLIKT

Intressebevakaren har tystnadsplikt i fråga om information som denne har fått genom sitt uppdrag. Intressebevakaren får alltså inte avslöja detaljer om huvudmannens ekonomiska ställning en för huvudmannens närstående. Intressebevakaren kan emellertid i allmänhet tala om exempelvis att huvudmannen klarar sig med sin pension eller att inga stora förändringar skett i egendomen. Intressebevakaren kan med huvudmannens samtycke ge de närstående mer information. En förutsättning för det är emellertid att huvudmannen förstår sakens betydelse.

10. SKADESTÅNDSANSVAR

Intressebevakaren är skyldig att ersätta en skada som denne i sitt uppdrag uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakat huvudmannen.

Ett skadeståndsyrkande som grundar sig på intressebevakarens verksamhet preskriberas tre år från det att slutredovisningen har lämnats till den som är berättigad att ta emot dem.

11. INTRESSEBEVAKARENS ARVODE OCH KOSTNADSERSÄTTNING

Intressebevakaren har rätt till arvode och kostnadsersättning, som betalas med huvudmannens medel. Intressebevakarens arvode består av en **grundavgift** och i vissa fall en **tilläggsavgift**, som beror på huvudmannens förmögenhet och inkomster samt på eventuella specialåtgärder som intressebevakaren vidtar. Grunderna för arvodet finns i statsrådets [förordning](#).

På magistratens webbplats kan man göra en [arvodeskalkyl](#) (Redovisning - Intressebevakarens arvodespecifikation). Kalkylen ska lämnas in tillsammans med årsredovisningen om arvodet är större än grundavgiften.

Intressebevakaren ska i samband med årsredovisningen lämna in en kalkyl över nödvändiga kostnader, som **orsakats av skötseln av ekonomiska ärenden**. Man kan till exempel inte ta ut kostnadsersättning för besök hos huvudmannen.

Kostnaderna ska **specificeras och identifieras**. Av kalkylen ska framgå åtminstone vilken åtgärd som vidtagits och när, samt vilka kostnader som orsakats av åtgärden.

12. LAGSTIFTNING

Bestämmelser om intressebevakarens uppdrag finns huvudsakligen i följande lagar/förordningar:

- ✚ [lagen om förmyndarverksamhet \(442/1999\)](#)
- ✚ [statsrådets förordning om storleken på intressebevakarens arvode \(696/2012\)](#)
- ✚ [skadeståndslagen \(412/1974\)](#)
- ✚ [lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område \(228/1929\)](#)
- ✚ [ärvdabalken \(40/1965\)](#)

Information och blanketter finns på magistraternas webbplats på www.maistraatti.fi

VÄNLIGEN KONTAKTA MAGISTRATEN I OKLARA FALL!

INTRESSEBEVAKARENS CHECKLISTA

förteckningen är inte uttömmande – den innehåller de vanligaste angelägenheterna

inventering av egendom och bestämning av gängse värde

- bostadsaktier, fastigheter
- andelar i dödsbo
- depositioner
- bankfack
- börs- och andra aktier
- fonder
- placeringsförsäkringar
- värdeföremål
- fordon

inventering av skulder

- bank
- utsökning
- indrivningsbyråer
- borgen
- skuldebrev
- skuldsanering

bankkontakt

- ändringar av användarrätt till konton
- öppnande av konto för dispositionsmedel
- kontoarrangemang

inkomstutredning

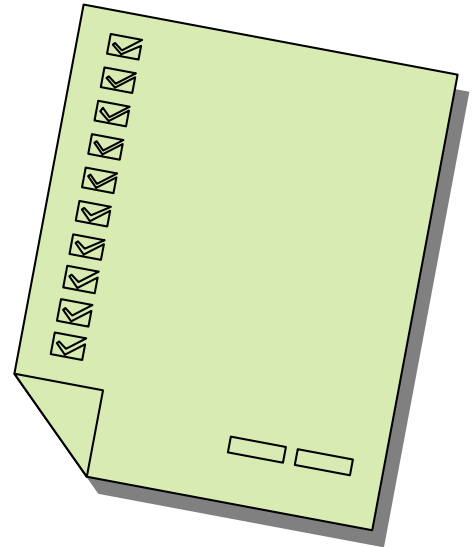
- beskattningsintyg
- pensioner
- dagpenningar
- hyresinkomster
- övriga inkomster

löpande utgifter

- vårdkostnader
- hyror
- vederlag
- elektricitet
- telefon
- tidningar, TV

behov av dispositionsmedel

nödvändiga anskaffningar

huvudmannens önskemål

bidrag

- vårdbidrag
- bostadsbidrag
- utkomststöd
- annat stöd från FPA
- transportstöd
- avgiftstak för hälso- och sjukvården (frikort)
- hushållsavdrag till skattebyrån

adressändringar

egendomsförteckning till magistraten (inom 3 mån från beslut)

årsredovisningen till magistraten (se beslut eller magistratens anvisning)